

Wyrok z dnia 14 listopada 1997 r.

III UKN 330/97

Ryczałt energetyczny, przysługujący na podstawie art. 20 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U. Nr 17, poz. 75 ze zm.), jest - w przeciwieństwie do dodatku kombatanckiego z art. 15 ust. 1 tej ustawy - wypłacany niezależnie od równoczesnego pobierania emerytury lub renty.

Przewodniczący SSN: Stefania Szymańska, Sędziowie SN: Andrzej Kijowski (sprawozdawca), Zbigniew Myszkowski.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 14 listopada 1997 r. sprawy z wniosku Tadeusza T. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w P. o dodatek kombatancki do emerytury, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu z dnia 10 kwietnia 1997 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych-Oddział w P. decyzją z dnia 24 kwietnia 1996 r. zawiesił Tadeuszowi T. od dnia 1 maja 1996 r. wypłatę jego emerytury wraz z dodatkiem kombatanckim i ryczałtem energetycznym, powołując się na jego oświadczenie z dnia 6 marca 1996 r. o zamiarze osiągnięcia dochodu przekraczającego 120% kwoty bazowej miesięcznie. W uwzględnieniu odwołania, które złożył ubezpieczony, organ rentowy decyzją z dnia 27 maja 1996 r. zmienił częściowo swą wcześniejszą decyzję w odniesieniu do ryczałtu energetycznego i wznowił jego wypłatę, a podtrzymał stanowisko co do dodatku kombatanckiego, twierdząc, że przysługuje on tylko w razie pobierania świadczenia emerytalnego.

Odwołanie ubezpieczonego od tej części decyzji z dnia 24 kwietnia 1996 r. oddalił Sąd Wojewódzki-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu wyrokiem z dnia 27 września 1996 r. [...] W uzasadnieniu tego orzeczenia Sąd Wojewódzki powołał się na postanowienie art. 21 ust. 4 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), że do emerytury przysługuje dodatek kombatancki, jak też na postanowienie art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 ze zm.), według którego dodatek przysługuje kombatantom pobierającym emeryturę lub rentę. Jeżeli zatem wnioskodawca nie pobiera emerytury, to nie należy mu się również dodatek kombatancki.

Apelację ubezpieczonego oddalił Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Poznaniu wyrokiem z dnia 10 kwietnia 1997 r. [...]. Akceptując motywy rozstrzygnięcia pierwszoinstancyjnego, Sąd Apelacyjny zwrócił ponadto uwagę, że w okresie zawieszenia prawa do emerytury wnioskodawca nie może - w miejsce dodatku kombatanckiego - domagać się wypłaty świadczenia pieniężnego określonego w przepisach ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. Nr 87, poz. 395). Wprawdzie przepis art. 5 ust. 1 pkt 2 tej ustawy stanowi, że wspomniane świadczenie wypłaca się również w sytuacji zawieszenia emerytury lub renty, ale prawo do świadczenia przysługuje jedynie osobom nie mającym ustalonego prawa do dodatku kombatanckiego (art. 1 ust. 2 ustawy). Jeżeli więc ubezpieczony ma ustalone prawo do dodatku kombatanckiego, to bez znaczenia jest fakt, że należy do kręgu osób deportowanych do przymusowej pracy w III Rzeszy.

Kasację od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik ubezpieczonego, zarzucając naruszenie prawa materialnego, polegające na przyjęciu, że z uwagi na zawieszenie emerytury nie jest wnioskodawca "pobierającym emeryturę", wobec czego nie przysługuje mu dodatek kombatancki, a ponadto przyjęcie, iż w stanie faktycznym sprawy bez znaczenia są przepisy art. 5 ustawy z dnia 31 maja 1996 r. Na tej podstawie wnoszący kasację domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania

sprawy Sądowi Apelacyjnemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu skargi podkreślono, że zgodnie z art. 24 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, ewentualnemu zawieszeniu podlega emerytura określona w art. 10 tej ustawy, a nie przysługujące uprawnionemu dodatki emerytalne. Dotyczy to również należnych na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. dodatków kombatanckiego i energetycznego. Ustawa ta stanowi w art. 15, że kombatancom przysługuje dodatek kombatancki wypłacany "obok" świadczenia emerytalnego, co przemawia na rzecz tezy, iż zawieszenie ubezpieczonemu na jego wniosek świadczenia emerytalnego nie może go pozbawiać prawa do tego dodatku. Poza tym ustawodawca równo traktuje dodatek kombatancki, jak i dodatek energetyczny, więc gdyby uznać trafność stanowiska organu rentowego oraz Sądów orzekających w sprawie, to "wnioskodawcy nie powinien przysługiwać również dodatek energetyczny". Tak zresztą początkowo postąpił ZUS, ale pod wpływem odwołania wnioskodawcy przywrócił mu dodatek energetyczny, chociaż niekonsekwentnie tylko ten dodatek.

Wnoszący kasację uważa też, że w państwie prawa, jakim bez wątpienia jest Rzeczypospolita Polska, nie sposób akceptować wyrażony przez Sąd Apelacyjny pogląd, iż prawo do dodatków emerytalnych może być odmiennie regulowane przez różne ustawy. Dodatek kombatancki powinien więc przysługiwać również w okresie zawieszenia emerytury, tak jak to wyraźnie w odniesieniu do dodatku (świadczenia pieniężnego) przysługującego osobom deportowanym do pracy przymusowej stanowi przepis art. 5 ustawy z dnia 31 maja 1996 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kasacja jest bezzasadna. Ustawa z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 ze zm.) stanowi bowiem w art. 15 ust. 1 wyraźnie i jednoznacznie, że dodatek kombatancki przysługuje kombatancom i innym uprawnionym osobom "pobierającym" emeryturę lub rentę. Innymi słowy, dodatek ten nie przysługuje w razie niepobierania emerytury lub renty, co - zgodnie z art. 24 ust. 1 i ust. 3 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasa-

dach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) - może być spowodowane zawieszeniem prawa do tych świadczeń wskutek osiągnięcia wynagrodzenia lub dochodu z tytułu wykonywania zatrudnienia, czy też innej pracy zarobkowej albo pozarolniczej działalności gospodarczej, której wykonywanie podlega obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, jeżeli wspomniane wynagrodzenie lub dochód są miesięcznie wyższe niż 120% przeciętnego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa GUS.

Pobieraniem emerytury lub renty nie jest natomiast uwarunkowany tzw. ryczałt energetyczny w wysokości 50% taryfowych opłat za korzystanie z energii elektrycznej, gazowej i ciepłej na cele domowe, obliczony na podstawie norm ilościowych ustalonych przez Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, przysługujący kombatantom oraz innym uprawnionym osobom - emerytom, rencistom i inwalidom z mocy art. 20 ust. 2 pkt 3 ustawy kombatanckiej. Wspomniany ryczałt przysługuje też wdowom i wdowcom - emerytom i rencistom pozostałym po kombatantach i innych osobach uprawnionych.

Prawodawca nie zrównał więc obu tych świadczeń, jak błędnie twierdzi wnoszący kasację, ale odróżnił je: nazwą ("dodatek kombatancki", "ryczałt energetyczny"), zakresem podmiotowym (kombatanci oraz inne uprawnione osoby - emeryci lub renciści, a przy ryczałcie energetycznym - również inwalidzi nie będący emerytami lub rencistami, jak też wdowa i wdowiec - emeryci lub renciści - pozostali po kombatantach i innych uprawnionych osobach), przesłankami wypłaty (obok pobieranej emerytury lub renty, bez związku z pobieraniem tych świadczeń), a także umiejscowieniem w systematyce ustawy kombatanckiej. Przepis art. 15 ust. 1 ustawy dotyczący dodatku kombatanckiego, jest bowiem usytuowany w jej rozdziale 3, zatytułowanym "Uprawnienia emerytalne", zaś przepis art. 20 ust. 2 pkt 3 ustawy, odnoszący się do ryczałtu energetycznego, znajduje się w jej rozdziale 4, obejmującym "Ochronę zdrowia, pomoc socjalną i inne uprawnienia". Ryczałt energetyczny należałoby zaliczyć do kategorii "innych świadczeń" o charakterze ulg w ponoszeniu wydatków przeznaczonych na zaspokojenie niektórych bytowych potrzeb kombatantów i innych uprawnionych osób, a także członków ich rodzin. Przy uldze w opłatach taryfowych za energię elektryczną, gazową i ciepłą chodzi bowiem o energię wykorzystywaną "na cele domowe".

Co prawda, ulga w wydatkach za energię elektryczną, gazową i ciepłą prowadzi pośrednio również do poprawy materialnej sytuacji uprawnionego i członków jego rodziny, ale nie jest to jedyną, czy nawet główną funkcją tego świadczenia. Przysługuje ono bowiem niezależnie od tej sytuacji, a więc jest nastawione przede wszystkim na ułatwienie czy wręcz uprzyjemnienie życia przez stworzenie w nim szczególnego komfortu psychicznego. Dodatek kombatancki jest natomiast przeznaczony wyłącznie dla osób pobierających świadczenia emerytalno-rentowe, a więc będących niejako z założenia w trudnym położeniu materialnym. Dlatego też prawodawca postanowił zwiększyć wysokość tych świadczeń o wspomniany dodatek przeznaczony na utrzymanie uprawnionego i ewentualnie jego bliskich.

Z powyższych rozważań wynika, że niespornym skądinąd różnicom w prawnym uregulowaniu dodatku kombatanckiego i ryczałtu energetycznego można też przypisywać uzasadnienie aksjologiczne, nawet gdyby jego doniosłość kwestionować de lege ferenda. Do dywagacji na tej płaszczyźnie może skłaniać w szczególności fakt innego uregulowania zasad wypłaty tzw. świadczenia pieniężnego, określonego w przepisach ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich (Dz. U. Nr 87, poz. 395). Powołane świadczenie pieniężne, będące dla tych osób odpowiednikiem dodatku kombatanckiego, przysługuje bowiem również w okresie zawieszenia prawa do emerytury lub renty (z art. 5 ust. 1 pkt 2 ustawy). Jakkolwiek nie jest to w pełni konsekwentne, ale de lege lata musi być traktowane jako uregulowanie szczególne, nie upoważniające do modyfikowania zasad wypłaty dodatku kombatanckiego.

Z podanych tu motywów Sąd Najwyższy na podstawie art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji.

=====